

Utbildningsinspektion i Forssaängskolan

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av Forssaängskolan

Forssaängskolan	Antal barn/elever/studerande
Grundskola åk 1-6	308
Förskoleklass	38

Forssaängskolan utgör tillsammans med Kvarnsvedens skola, Amsbergs skola och Forssalacksskolan ett gemensamt upptagningsområde som i sin tur ingår i Borlänge skolområde, ett av två skolområden i Borlänge kommun. För ledningen av skolan finns förutom rektorn, en biträdande rektor vars huvudsakliga ansvarsområde är förskolan.

Forssaängskolan ligger några kilometer utanför Borlänge centrum. Huvuddelen av verksamheten inryms i en gul tegelbyggnad, som uppfördes i början av 1960-talet. En förskoleklass och en fritidshemsavdelning samt klasser i årskurs 1-2 ligger i en enplansbyggnad. Skolan ligger i ett upptagningsområde med blandad bebyggelse.

I Forssaängskolan finns två förskoleklasser samt grundskola med två till tre klasser per årskurs. I skolan finns även två resursgrupper för elever i behov av särskilt stöd. Till Forssaängskolans rektorsområde hör också ett integrerat fritidshem samt förskoleverksamhet. Fritidspedagogerna, motsvarande drygt nio tjänster, arbetar förutom i fritidshemmet även i grundskolan.

Inspektionen i Forssaängskolan omfattar förskoleklassen och grundskolan.

Genomförandet av inspektionen i Forssaängskolan

Skolverket sände den 17 november 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektionsteamet med ansvar för Forssaängskolan har bestått av undervisningsråden Per-Olof Artberg och Anna Bergstedt-Nordqvist. Besök i Forssaängskolan inleddes den 23 mars 2004 och avslutades den 24 mars 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Forssaängskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Forssaängskolan genomfördes formella intervjuer med elever, elevråd, föräldrar, lärare, elevvårdande personal och rektorn. Inspektörerna besökte bl.a. lektioner och skolmatsal samt var ute under elevernas rast.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Grundläggande demokratiska värden och ansvarstagande

Eleverna i Forssaängskolan uttrycker sina egna uppfattningar och de kan även lyssna på andra. De har inflytande i skolan genom elevrådet och genom att man i en del klasser genomför klassråd, exempelvis inför ett stundande elevråd.

I Forssaängskolan tar eleverna i allmänhet ansvar för den fysiska miljön och för det egna lärandet. Inget nämnvärt klotter eller annan skadegörelse observerades av inspektörerna. Lite slarv med material, såsom borttappade pennor, glömda läxböcker och slängda klädesplagg, förekommer dock.

Elever som inspektörerna intervjuat och samtalat med anser att det är lärarna som bestämmer det mesta. Eleverna uttrycker också att de skulle vilja ha mer inflytande över undervisningen. Se även avsnittet Arbetsmiljö och delaktighet.

Etiska förhållningssätt, trygghet och lust att lära

Inspektionen av Forssaängskolan visar att kränkande behandling inte accepteras. Enligt såväl elever, föräldrar som personal används dock hårda ord och "fult språk" alltför mycket och långt ner i åldrarna.

I Forssaängskolan råder det allmänt ett gott klimat. Olikheter accepteras och nya elever har enligt personalen tagits emot väl och fått nya kamrater. Såväl personal som föräldrar upplever skolan som lugn och eleverna själva uppger att de känner sig trygga. I intervjuer med eleverna och i de regelbundna elevenkäter som skolan genomför bekräftas denna beskrivning, även om det finns undantag. Det är vidare inspektörernas uppfattning att det är lätt att få kontakt med eleverna, att de är hjälpsamma och visar hänsyn.

Enligt inspektörerna har eleverna för det mesta lust att lära. I klassrummen arbetade eleverna koncentrerat med sina uppgifter. Några ämnen nämns av eleverna som särskilt "roliga", företrädesvis matematik, no/teknik, slöjd, idrott och hälsa samt bild. Enligt några föräldrar finns det dock, hos en del elever, en viss prestationsångest och en tendens att "pricka av" vad man är klar med.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans resultat under normer och värden är bra och att Forssaängskolan utgör en trygg miljö för eleverna. Inspektionen visar att eleverna i praktisk handling utvecklat värderingar som i

huvudsak ligger väl i linje med de nationella målen i läroplanen för förskoleklass och grundskola.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens övergripande mål

Eleverna i Forssaängskolan känner till att det finns kunskapsmål i olika ämnen. Vidare har hemmen informerats om skolans lokalt bearbetade kursplaner och om Borlänge kommuns häfte med "minimikunskapskrav" i svenska, engelska och matematik¹. Ovanstående betyder dock inte att eleverna alltid vet hur varje mål är utformat.

I en del klasser förekommer det att eleverna utvärderar sitt eget lärande enskilt och även tillsammans med läraren. I andra klasser förekommer detta inte alls på något genomtänkt sätt eller i mycket låg utsträckning. Några gemensamma metoder för - eller syn på - utvärderingen av de enskilda elevernas lärande finns det inte.

Kunskaper relaterade till mål

Skolan sammanställer årligen resultaten i svenska, engelska och matematik för eleverna i årskurs 5. Av resultatet våren 2003 framgår det att den övervägande delen av eleverna nådde målen i dessa ämnen. En samlad bild över elevernas kunskapsresultat för andra ämnen än i svenska, engelska och matematik saknas dock. Kunskaperna om resultaten i övriga ämnen "bärs" istället av de enskilda lärarna och redovisas t.ex. vid utvecklingssamtalet.

För att kunna göra en samlad bedömning av elevernas resultat bör skolan vid lämplig tidpunkt, t.ex. i årskurs 5, göra en sammanställning av resultaten i samtliga ämnen. Det är därvid viktigt att de olika kunskapskvaliteterna fakta, färdighet, förståelse och förtrogenhet beaktas.

Sammanfattningsvis finner inspektörerna att goda resultat redovisas i svenska, engelska och matematik i årskurs 5 och sammantaget är det inspektörernas bedömning att utveckling och lärande ligger i linje med läroplanens och kurs-

¹ För att ge lärarna stöd för en bedömning om eleverna uppnått kursplanernas kunskapskrav har Borlänge kommun arbetat fram kommunala minimikunskapskrav i ämnena svenska, engelska och matematik. Kraven finns publicerade i häftet "Minimikunskapskrav Svenska Engelska Matematik för grundskolan i Borlänge" som alla elever och föräldrar i rektorsområdet har fått. Se vidare Skolverkets kommunövergripande rapport avseende Borlänge kommun.

planernas mål. Möjligheten att bedöma skolans samlade resultat är dock begränsad och Forssaängskolan bör därför utveckla system för att redovisa elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Vidare bör formerna för elevens och lärarens gemensamma utvärdering av elevens lärande utvecklas.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Samverkan i skolmiljön

I Forssaängskolan finns det ett elevråd med representanter för alla klasser. Klassråd genomförs med viss regelbundenhet i en del klasser. I flera klasser har man inte klassråd, men lärarna uppger att elevernas frågor ändå diskuteras och rektorn uppger att även frågor från dessa klasser tas upp i elevrådet. Rektorn uppger att det finns anledning att förbättra och vidareutveckla arbetet med klassråden. I skolan finns det även ett matråd med bl.a. elevrepresentanter.

För samverkan med föräldrarna finns det ett skolråd som träffas cirka en gång i månaden. Såväl rektorn som föräldrar som inspektörerna intervjuat uppger att rådet fungerar mycket bra.

Skolan har gemensamma och nedtecknade regler som årligen skickas till hemmen. De är framtagna i samverkan med skolråd och elever får några år sedan. Enligt inspektörerna är skolans normer kända även om eleverna inte alltid kan relatera dem till något särskilt dokument eller ordalydelse. I många klassrum finns det även regler som tagits fram i den egna klassen av eleverna och läraren tillsammans.

I skolans skriftliga information till hemmen står det att skolan vid tillrättavisning av en elev följer gällande bestämmelser. I dokumentet beskrivs olika åtgärder som skolan, elevrådet och skolrådet kommit överens om att skolan skall vidta om en elev missköter sig eller på annat sätt uppträder olämpligt. Av dokumentet framgår bland annat att "Elev som uppträder störande under lektioner i ett visst ämne kan beredas undervisning i annan form och i annan elevgrupp under en viss tid". Åtgärden att flytta en störande elev till en annan klass har tillämpats under enstaka lektioner. Rektorn tror att en sådan åtgärd kan uppfattas som ett straff för den berörda eleven, men anser att åtgärden ändå är bra för såväl eleven själv som elevens egen klass.

Enligt skolförfattningarna har rektor stor frihet att fördela och därmed flytta elever mellan klasser och grupper. Flyttning får dock inte innebära en disciplinär åtgärd mot den som flyttas. Att som vid Forssaängskolan flytta en elev till en annan klass under en eller flera lektioner som en disciplinär åtgärd är således inte förenlig med skolförfattningarna.

Elevernas inflytande över det egna lärandet är begränsat. När det förekommer rör det sig vanligtvis om att eleverna får välja mellan några olika arbetsuppgifter i svenska, engelska eller matematik som eleven skall göra klart under veckan. Det finns dock exempel på elevinflytande där eleverna utifrån vissa mål får utforma arbetssätt och metoder på egen hand, t.ex. i slöjd.

Enligt läroplanen skall skolan sträva efter att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö. Inspektörerna tar inte ställning till vilka former elevernas inflytande över det egna arbetet och för skolmiljön skall anta men vill ändå framhålla vikten av att inflytandet inte begränsas till olika samverkansorgan. Inspektörerna vill även påpeka att en förutsättning för verkligt inflytande är att eleverna känner till målen för utbildningen samt att de får redskap för att utöva inflytandet.

Arbetet mot kränkande behandling

I Forssaängskolan arbetas det aktivt för att skapa ett gott psykosocialt klimat och att förebygga kränkande behandling. I kollegiet förs återkommande diskussioner om normer och värden. I förebyggande syfte används i varierande grad och omfattning olika metoder som bl.a. handlar om hur en bra kompis skall vara – s.k. kompisamtal.

Enligt personal som intervjuats upptäcks kränkande bl.a. via observationer och genom att elever och föräldrar berättar om något särskilt inträffat. Skolan har minst två rastvakter ute varje rast. Dessa är lätta att hitta då de är försedda med korta ”axelöverdrag” i neongrönt. Personalen tar itu med uppgifter om kränkningar genom att samtala med de inblandade eleverna så snart som möjligt. Om barn bedöms ”fara illa” kontaktas föräldrarna. Ofta ombeds eleverna först berätta själv för sina föräldrar vad som har inträffat.

Vid allvarligare händelser kontaktas Forssaängskolans ”Grupp mot mobbning”. Gruppen består av lärare och fritidspedagoger samt två elever per klass i årskurs 2-6. Eleverna i gruppen ger signaler om rådande klimat och stämning på skolan. Föräldrar kan höra av sig till gruppen och skolsköterskan kontaktas vid allvarligare fall.

Personalen är medveten om att eleverna ofta använder ett grovt språk sinsemellan. Det är bra att skolan är uppmärksam på detta och inspektörerna ser det som angeläget att skolan, gärna i samverkan med hemmen, kontinuerligt söker metoder för att aktivt motverka ett grovt språk.

Skolan har en ”Handlingsplan mot mobbning”. Av planen framgår bl.a. skolans förebyggande och motverkande arbete när det gäller kränkande behandling. I planen står det att ”Vid varje misstanke om att något av skolans barn/elev far illa på grund av kränkande behandling från andra barn/elever eller vuxna skall personal, föräldrar och barn/elever slå larm”. Vidare beskrivs uppdraget för ”Gruppen mot mobbning” samt steg för steg vilka åtgärder som skall vidtas när man får uppgifter om att någon ”far illa”. Såväl personal som föräldrar var förtrogna med skolans handlingsprogram mot kränkande behandling.

Av vad som framkommit under inspektionen fungerar skolans arbete för att upptäcka och motverka kränkande behandling bra. Som en liten, men ändå viktig, del i arbetet för en trygg miljö vill inspektörerna framhålla systemet vid

Forssaängskolan där rastvakterna genom axelöverdrag är lätta att identifiera. Skolans handlingsprogram mot kränkande behandling utgör enligt inspektörerna god vägledning när det gäller arbetet mot kränkande behandling. Inspektörerna ser positivt på programmets intention att göra såväl elever som föräldrar delaktiga i arbetet med att skapa en god psykosocial miljö. Handlingsprogrammet bör dock revideras så att det utgår från begreppet kränkande behandling och inte från den snävare definitionen mobbning.

Skolhälsovård och elevhälsa

Skolsköterskan har mottagning och genomför fastställda hälsokontroller samt deltar i temadagar om friskvård. Vidare träffar skolsköterskan alla elever i förskoleklassen.

Utöver ordinarie raster gör eleverna, som del i skolans hälsoarbete, kortare lektionsavbrott för olika uteaktiviteter som promenader eller lekar. Under våren har skolan också påbörjat arbetet med att få "Grön Flagga" med temat "Livsstil och hälsa" som en start.

Sammanfattningsvis finner inspektörerna att Forssaängskolans arbete för en bra psykosocial och fysisk arbetsmiljö är av god kvalitet liksom skolans arbete för att upptäcka och motverka kränkande behandling. Skolans handlingsprogram mot kränkande behandling bör dock revideras.

Arbetet med att successivt öka elevernas inflytande över och ansvar för såväl skolmiljön och utbildningen i stort som för det egna lärandet bör förbättras.

Åtgärden att som en disciplinär åtgärd flytta en elev till en annan klass under en eller flera lektioner är inte förenlig med skolförfattningarna.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Lokala mål och innehåll

Vid Forssaängskolan finns för samtliga årskurser och så gott som samtliga ämnen, lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna. Dessa revideras återkommande. Vidare finns det ett häfte med s.k. minimikunskapskrav som anger Borlänge kommuns lokala tolkningar avseende uppnåendemålen i svenska, engelska och matematik.

Organisering av den pedagogiska verksamheten

I Forssaängskolan finns det två förskoleklasser, grundskola med två till tre klasser per årskurs samt två resursgrupper för elever i behov av särskilt stöd. I förskoleklassen och i alla årskurser arbetar också fritidspedagoger. Mellan vissa klasser förekommer ett omfattande samarbete.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

I Forssaängskolan arbetar en specialpedagog och en speciallärare med att tillgodose stödet till elever i behov av särskilt stöd. I arbetet ingår även viss rådgivning till andra lärare. Specialpedagogen arbetar även med elever i skolans resursgrupper. Ytterligare lärarresurser finns som möjliggör arbete i t.ex. mindre grupper eller enskild undervisning. Genom observationer och olika tester upptäcks tidigt om elever är i behov av särskilt stöd. Skolan har ett s.k. lokalt resursteam som består av specialpedagogen, specialläraren, kuratorn, skolsköterska och skolans rektor. Vid behov genomförs elevvårdskonferens. Inom Borlänge skolområde finns ytterligare resurser för utredningar och rådgivning.

Skolan har två s.k. resursgrupper för elever i behov av särskilt stöd med fyra respektive tre elever som får huvuddelen av sin undervisning i någon av grupperna. Se även avsnittet Styrning, ledning och kvalitetsarbete.

Åtgärdsprogram i svenska, engelska och matematik utarbetas för elever i behov av särskilt stöd. I programmen återfinns rubrikerna nuläge, mål/delmål, åtgärder, ansvarig och utvärdering. Programmen upprättas i samverkan med föräldrar och om möjligt även med eleven själv. Föräldrarnas underskrift har hittills krävts. Insatta åtgärder följs upp.

Modersmålsundervisning genomförs för elever som har rätt till detta och önskar delta. Elever får även undervisning i svenska som andraspråk om eleven bedöms vara i behov av sådan undervisning. Studiehundledning på modersmålet ges dock inte. Rektorn uppger att sådan undervisning skulle kunna vara aktuell, men att det i dagsläget saknas förutsättningar att tillgodose ett sådant behov. Enligt inspektörerna är det viktigt att skolan utreder behovet av studiehundledning och inspektörerna utgår från att skolan ges förutsättningar att tillgodose elevers eventuella behov av studiehundledning på modersmålet.

Enligt inspektörerna finns det i Forssaängskolan väl fungerande rutiner samt utrednings- och analysförfaranden för att identifiera och åtgärda elevers behov av särskilt stöd. Inspektörerna vill dock framhålla skyldigheten att upprätta åtgärdsprogram om det framkommit att en elev är i behov av särskilda stödåtgärder, detta oavsett ämne eller hur behovet i övrigt yttrar sig. Samverkan med elevens vårdnadshavare skall eftersträvas, men det finns inget krav på att de skall skriva under ett åtgärdsprogram.

Arbetssätten

Arbetssätt och arbetsformer varierar mellan olika klasser. Den vanligaste arbetsformen är den sammanhållna klassen där klassläraren arbetar enskilt med en årskurs och ansvarar för undervisningen i flertalet ämnen. En vanlig arbetsform är självständigt arbete eller pararbete. I en del klasser förekommer mer regelbundet grupparbeten, medan detta är mer sällsynt i andra klasser. I två klasser i årskurs 6 arbetar lärarna med s.k. Storyline där den ”röda tråden” utgörs av ett

händelseförlopp som lärarna planerat utifrån förslag från eleverna. Eleverna arbetar i grupper likt författare som håller på med researcharbetet inför skrivandet av sin berättelse. I slöjden samverkar de två slöjdlärarna så att elevarbetena blir en produkt av både trä- och textilarbete. I flera klassrum arbetar eleverna enskilt i sina arbetsböcker efter det att läraren inlett lektionen, vilket enligt elever som inspektörerna talat med är ett vanligt arbetssätt.

I undervisningen finns även inslag av undersökande arbetssätt. Till exempel så används periodvis och vissa klasser de s.k. NTA-lådorna som innehåller visst experimentellt material anknutet till olika teman inom det naturorienterade ämnesområdet. Arbetet uppskattas mycket av elever och föräldrar som intervjuats.

Skolan har en särskild IT-plan för årskurs 2-6 som innehåller olika moment som skall genomföras. En särskild datasal används av eleverna för enskilt arbete samt för gruppundervisning i "datorkunskap", huvudsakligen av elever i årskurs 4-6. Enligt rektorn skulle salen kunna utnyttjas mer. Datorerna används i låg utsträckning i skolans lägre årskurser.

Vägledning, utvecklingssamtal samt utvärdering och bedömning av lärandet

Utvecklingssamtal genomförs terminsvis. Vid samtalen skrivs s.k. utvecklingsplaner som bland annat beskriver elevernas mål för det närmaste året. Utvecklingssamtalet ses även som en utvärdering av elevens lärande.

Varje elev har även en utvecklingspärm/bok som följer barnet från förskolan t.o.m. elevens sista år vid skolan. Eleverna väljer själva ut vilka elevarbeten i de olika ämnena som skall finnas med i pärmen/boken.

Enligt föräldrar som inspektörerna intervjuat har elever i några fall använt sig av beteckningar som icke godkänd och mycket väl godkänd för att karaktärisera sina kunskaper. Uppgifter gör även gällande att någon lärare använt sådana beteckningar för att beskriva kraven inför ett stundande prov. Vid dagen för inspektionen känner rektorn inte till att betygsbeteckningar skulle ha använts och hon tar helt avstånd från att sådana beteckningar används i de åldrar skolans elever tillhör. Efter inspektionsbesöket uppger rektorn att det i samtal med personalen framkommit att två lärare vid enstaka tillfällen och inför prov i samhällsorienterade ämnen, använt beteckningarna "godkänd" och "mycket väl godkänd". Detta har inte upprepats efter dessa tillfällen och berörda lärare är medvetna om att förfarandet inte överensstämmer med skolförfattningarna.

Samverkan och öppenhet

Elever i årskurs 5 och 6 har "intern prao" i skolans i matbespisning. Elever årskurs 6 har även "extern prao".

Alla elever får varje år ta del av någon kulturupplevelse såsom besök av musik- eller teatergrupper, besök på teater, konsert eller biograf. Skolans kör, bestående av elever årskurs 4-6, framträder i såväl den egna skolan som andra sammanhang.

Sammanfattningsvis ges flera olika bilder av undervisningen i Forssaängskolan. Sammantaget är det dock inspektörernas bedömning att den pedagogiska verksamhet i Forssaängskolan är av god kvalitet där lokala planeringar och mål ligger i linje med nationella mål och riktlinjer. Den pedagogiska verksamheten

kan dock utvecklas i riktning mot mer elevaktiva och undersökande arbetssätt. Vidare bedömer inspektörerna att såväl individanpassning som stöd till enskilda elever fungerar bra. Inspektörerna vill dock påpeka skyldigheten att tillgodose studiehandledning på modersmålet för elever som har behov av detta.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Ansvarsfördelning, beslutsordning och kommunikation

Samtliga rektorer inom Borlänge skolområde träffas en gång i månaden tillsammans med områdeschefen. Dessa möten innehåller information och diskussion om såväl pedagogiska som praktiska frågor. Skolledningen inom Forssa delområde träffas cirka en gång i månaden varvid bl.a. frågor som rör ekonomi, organisation och elever tas upp. Vidare ingår rektorn i en s.k. "Dialoggrupp" med fem rektorer från olika skolor. Rektorn ser mycket positivt på dessa möten.

Rektors ansvar, befogenheter och funktion

Rektorn har det övergripande ledningsansvaret i Forssaängskolan. I ledningen för skolan finns även en biträdande rektor. Rektorn rör sig ofta ute i korridorer och i personalrum i Forssaängskolan. Elever som inspektörerna intervjuat uppger att rektorn besöker klassrummen "då och då", men såväl personal som rektor själv uppger att klassrumsbesök inte sker särskilt ofta. Rektorn själv anser sig vara förtrogen med verksamheten. Personal som intervjuats uppger att rektor har båda fötterna på jorden, förstår olika problem, ger stöd och kan säga nej. De saknar dock ett tydligt pedagogiskt ledarskap: "Som det nu är går man mycket till varandra". Rektorn uppger att hon leder skolan pedagogiskt genom att initiera intressanta frågor och genom att försöka vara med i diskussioner med kollegiet. Rektorns ambition är att skapa en bra skola mitt i byn - ett pedagogiskt centrum där alla elever är trygga och personalen trivs.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Den lokala arbetsplanen för 2003-2004 omfattar samma "kvalitetsmål" som den kommunala skolplanen/kvalitetshandboken. Tre av "kvalitetsmålen" återfinns även i skolans kvalitetsredovisning 2002-2003.

Verksamheten utvärderas genom att man följer ett s.k. "utvärderingshjul" som visar när olika utvärderingar och enkäter skall göras. Bland annat utvärderas den lokala arbetsplanen och målen i kvalitetsredovisningen revideras årligen efter diskussion i kollegiet. En större utvärdering görs under ett par dagar efter läsårets slut. Skolan genomför även årligen elev- och personalenkäter avseende

den psykosociala arbetsmiljön. Resultaten diskuteras i kollegiet och tas upp i klasserna, elevrådet samt skolrådet. Rektorn uppger att utvärderingsprocessen fungerar väl, men att en del insatser kanske inte behöver ske årligen.

Personalen har via en central enkät individuellt medverkat i framtagandet av skolans och kommunens kvalitetsredovisning. Rektorn har fått en sammanställning av svaren som presenterats för personalen och områden med låga resultat skall man arbeta vidare med. Rektorn upprättar en kvalitetsredovisning som beskriver skolans verksamhet, resultat av utvärderingar, vad som skall förbättras, hur man skall åstadkomma förbättringen och vem som är ansvarig.

Övergripande bedömer inspektörerna att det pågår ett ambitiöst och systematiskt kvalitetsarbete i Forssaängsskolan och inspektörerna vill särskilt framhålla de enkäter som genomförs för att kartlägga den psykosociala miljön. Samma ”kvalitetsmål” återfinns såväl i skolans arbetsplan och kvalitetsredovisning som i den kommunala skolplanen, vilket enligt inspektörerna ger goda förutsättningar för ett systematiskt förändringsarbete och pedagogiskt ledarskap.

Rättssäkerhetsfrågor

Alla beslut i elevärenden fattas av rektorn. För samtliga elever i skolans egna resursgrupper och för elever som går i de utvecklingsgrupper som finns i Resursskolan inom Borlänge skolområde² finns beslut om placering i särskild undervisningsgrupp. Däremot är rektorn osäker på om någon av eleverna läser enligt reducerad timplan och om det i så fall fattats beslut anpassad studiegång. Inspektörerna vill med anledning härav peka på skyldigheten för rektor att fatta beslut om anpassad studiegång när så är påkallat.

Rektorn uppger att hon är osäker på vem som är rektor för egna elever som placerats utvecklingsklasserna i Resursskolan. Inspektörerna vill med anledning härav peka på att det aldrig får råda några som helst oklarheter vem som är rektor för en viss elev.

Sammanfattningsvis finner inspektörerna att ledarskapet liksom arbetet med att förbättra kvaliteten i utbildningen vid Forssaängskolan är av god kvalitet. Rektorn fungerar bra som chef för personalen. Rektorn tar vidare ett övergripande ansvar för den pedagogiska utvecklingen, bland annat genom ett systematiskt kvalitetsarbete. Det pedagogiska ledarskapet kan dock förtydligas.

Under inspektionen har det framkommit en osäkerhet om erforderliga beslut fattats när det gäller elever i skolans egna resursgrupper. Enligt inspektörerna är det av yttersta vikt att rektor har kontroll över vilka beslut som fattas i t.ex. enskilda elevärenden. Forssaängskolan bör därför utarbeta rutiner som säkerställer en sådan kontroll.

² Med detta avses resursgrupper där undervisningen specialiserats på elever med koncentrativssvårigheter eller andra inlärningshinder.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Tillgång till verksamhet/utbildning och särskilda utbildningsformer

För att säkerställa den garanterade undervisningstiden har skolorna i upptagningsområdet en gemensam timplan. Samtliga rektorer stämmer årligen av hur timmarna skall fördelas i olika årskurser.

Enligt rektorn anordnas elevens val i Forssaängskolan genom särskilda temadagar (t.ex. uteaktiviteter, massage, dans, bild och musik) där eleverna i årskurs 3-6 går runt till några olika stationer som lärarna bestämt. Exempel på aktiviteter är enligt eleverna brännboll, måla bänkar, tipspromenad och "engelska hos en lärare".

I den nationella timplanen för grundskolan anges att eleverna skall ha 382 timmar i elevens val under sin grundskoletid. I grundskoleförordningen anges att undervisningen i elevens val syftar till att fördjupa och bredda kunskaper i ett eller flera ämnen och att eleverna skall erbjudas ett allsidigt urval av ämnen. Av vad som framkommit under inspektionen genomförs elevens val i Forssaängskolan huvudsakligen som temadagar utan någon egentlig anknytning till något ämne och det är inspektörernas bedömning att skolorna för närvarande inte uppfyller författningarnas krav vad gäller elevens val.

Några elever vid skolan fullgör våren 2004 större delen av sin utbildning som särskild undervisning som anordnas på sjukhus. Viss undervisning sker även på den egna skolan när så är möjligt. Lärare träffar regelbundet personal vid respektive sjukhusskola för planering och uppföljning.

Elever med funktionshinder får särskilt stöd beroende på funktionshinder.

Information om utbildning

Varje klasslärare informerar om den egna klassen genom veckobrev. Rektorn skickar övergripande information om skolan vid läsårets start samt vid behov. Vidare finns information om skolan på kommunens hemsida. Elever och föräldrar informeras vidare inför övergång till Forssaklackskolan som tar emot skolans elever efter årskurs 7.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att eleverna generellt har god tillgång till utbildning. Skolorna uppfyller dock för närvarande inte författningarnas krav vad gäller elevens val.

Skolans information till elever och föräldrar är av god kvalitet.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Personalresurser, personalens kompetens och kompetensutveckling

Personalen i förskoleklassen och grundskolan i Forssaängskolan består av ca 26 heltidstjänster, vilket motsvarar 7,6 lärare per 100 elever i grundskolan. I förskoleklassen och i alla årskurser arbetar också fritidspedagoger, i de lägre årskurserna 10-15 timmar per klass, i de högre lika mycket tid per årskurs.

I stort sett all personal i Forssaängsskolan har en utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. I något enstaka fall saknas formell pedagogisk utbildning, men detta kompenseras enligt rektorn och elever av hög pedagogisk kompetens.

Skolan har ingen egentlig fortbildningsplan och rektorn uppger att kompetensutvecklingen utgår från såväl skolans behov som individuella behov hos personalen. Lärarna upplever att de har stor valfrihet när det gäller att välja fortbildningar. Gemensamma satsningar görs under läsåret 2003/04 inom områden som olika lärostilar, värdegrunden och no/teknik. Fyra lärare deltar i olika specialpedagogiska utbildningar. Lärarna är i huvudsak nöjda med den fortbildning de får.

Läromedel, utrustning och lokaler

Läromedel och annat pedagogiskt material är anpassade till de krav en tidsenlig utbildning kräver. I de lägre årskurserna finns det enstaka datorer i klassrummen. Dessa används dock i liten utsträckning. I årskurs 4-6 finns det inga datorer i klassrummen. Istället finns det en särskild datasal med 16 datorer.

Lokalerna svarar mot de pedagogiska kraven i utbildningen, men det saknas grupprum för undervisning i mindre grupp eller enskilt. I nuläget använd korridorerna som grupprum. Andra brister som aktualiserats under inspektionen är bl.a. att ventilationen är dålig i vissa klassrum och att det finns för få toaletter inne i skolan.

Resursfördelning

Budgeten byggs på ett avtal mellan skolområdet och beställarkansliet. Rektorsområdet får en tilldelning med en summa per elev. Därefter har rektorn ansvar för att inom sin ram fördela medlen efter behov. Om behov uppstår under året

och som inte budgeterats tar rektorn kontakt med en samordnare inom skolområdet för att diskutera hur stödet kan tillgodoses.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att personalens kompetens liksom lokaler och materiel är av god kvalitet. Inspektörerna ser vidare positivt på att fritidspedagogerna i Forssaängskolan arbetar i såväl lägre som högre årskurser.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Forssaängskolan övergripande är av god kvalitet. Personalen arbetar ambitiöst för att främja elevernas lärande. I Forssaängskolan arbetas det vidare aktivt för att skapa ett gott psykosocialt klimat. Enligt inspektörerna finns det väl fungerande rutiner samt utrednings- och analysförfaranden för att identifiera och åtgärda elevers behov av särskilt stöd. Inspektörerna finner vidare att skolan har ett väl fungerande och systematiskt kvalitetsarbete.

Se även bedömningarna under respektive avsnitt där andra väl fungerande verksamhetsdelar eller förhållanden beskrivs.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- systematisk redovisning av elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen,
- elevens utvärdering av det egna lärandet,
- elevens inflytande över skolmiljön och det egna lärandet,
- skolans handlingsprogram mot kränkande behandling,
- elevaktiva och undersökande arbetssätt,
- det pedagogiska ledarskapet samt
- rutiner över vilka beslut som har fattats i t.ex. enskilda elevärenden.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Störande elever har som otillåten åtgärd flyttats till en annan klass under en eller flera lektioner (6 kap. 9-10 §§ grundskoleförordningen).
- Eleverna erbjuds inte elevens val (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).

Datum	Ort
2004-08-19	Stockholm

Per-Olof Artberg
Anna Bergstedt-Nordqvist